

Références talmudiques sur l'Afrique du Nord

שיר השירים רבה פרשה ב ד"ה ב מדלג על 1.

יודן בשם ר' אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי ור' חוניה בשם ר' אליעזר בן יעקב אומר קול דודי הנה זה בא זה מלך המשיח, בשעה שהוא אומר לישראל בחדש הזה אתם נגאלין אומרים לו היאך אנו נגאלין ולא כבר נשבע הקב"ה שהוא משעבדנו בע' אומות, והוא משיבן שתי **תשובות ואומר להם אחד מכם גולה לברבריה ואחד מכם גולה לסמטריה** דומה כמו שגליתם כולכם, ולא עוד אלא שהמלכות הזאת מכתבת טירוניה מכל העולם מכל אומה ואומה כותי אחד או ברברי אחד בא ומשעבד בכם כגון ששעבדתם בהם כל אומתם וכאילו נשתעבדתם בשבעים אומות ובחדש הזה אתם נגאלין הה"ד החדש הזה לכם ראש

איכה רבה פתיחות ד"ה כג רבי יהושע 2.

יהיה, (קהלת י"ב) ותפר האביונה, זו זכות אבות, כי הולך האדם אל בית עולמו, מבבל היו ושם חזרו, וסבבו בשוק הסופדים, זה גלות יכניה, את מוצא בשעה שירד נבוכדנצר מירושלים וגלותו של צדקיה בידו, יצתה גלותו של יכניה לקראתו מכוסים שחורים מבפנים ולבושים לבנים מבחוץ, והיו מקלסין לקראתו, **נקטה ברבריה** והוון שאלין מה עביד באבא מה עביד באחא מה עבד בברי ואינון אמרין ליה (ירמיה ט"ו) אשר למות למות ואשר לחרב לחרב, והוון מקלסין בחדא ידא ומספדין בחדא ידא לקיים מה שנאמר (יחזקאל כ"ד) ופארכם על ראשיכם וגו', (קהלת י"ב) עד אשר לא ירתק חבל הכסף, זו שלשלת יוחסין, (שם)

Barbaria = sauvagerie

ילקוט שמעוני תורה פרשת האזינו רמז תתקמה ד"ה הם קנאוני בלא 3.

הם קנאוני בלא אל, יש לך אדם עובד לצלם דבר הרואה אותו אבל הן עובדין לבבואה, ולא לבבואה בלבד אלא להבל זה שעולה מן הקדירה שנאמר כעסוני בהבליהם, **ואני אקניאם בלא עם** אל תקרי בלא עם אלא בלוי עם אלו (הבאין) [הבזוין] שבין האומות [שבאין] ומוציאין אותו מתוך בתיהן, **דבר אחר אלו הבאין מברבריה (ומברטניא) [וממורטינא] שמהלכים ערומין בשוק, אין לך אדם בזוי ופגום בעולם אלא המהלך ערום בשוק**, בגוי נבל אכעיסם אלו המינים, וכן הוא אומר אמר נבל בלבו אין אלהים, בגוי נבל אכעיסם זו אשה רעה וכתובתה מרובה, רבי אלעזר אומר אלו המינים וכו', במתניתא תנא אלו בני ברבריא וכו', ורבי

מלבי"ם שמות פרק יג פסוק יא 1.

יא) קיז והיה כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני. כולל כל שבעה אומות שכולם היו בני כנען ונקראו על שמו, כי היו ביניהם מי שהיה לו זכות, **גרגשי פנה והלך לו לאפריקה כמ"ש במדרש רבה ובירושלמי (פ"ו דשביעית)** ובני חת כבדו את אברהם וזכות זה עמד לאביהם כנען שהיה ארור וזכה שנקרא הארץ על שמו, ולמעלה אמר אשר נשבע לאבותיך ובכאן הוסיף אשר נשבע לך ולאבותיך כי אח"כ מצאו זכות ונשבע להם בפ"ע כמ"ש והבאתי אתכם אל הארץ, שזה נעשה ע"י שהוסיף פרעה עליהם קושי השעבוד, והיא שגרמה לפרעה ללקות במכת בכורות, והיא שעמדה להם שלא תחשב הארץ כירושת אבות רק כאלו זכו

מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק כט ד"ה ואל תהי 2.

של בבליים ארוכים ושל בני מדינה זו מגולגלים. א"ל יש לך שאלה אחרת. א"ל לאו. עמד והלך לו. עלה וישן לו. התחיל דופק ואומר מי כאן הלל. א"ל מה לך. א"ל שאלה. עמד ופתח לו נתעטף וישב לו. א"ל אמור שאלתך. א"ל שכחתי. א"ל הזהר ברוחך. א"ל מפני מה פרסות רגליהם של בני (אפסיים) [אפריקה] רחבות מכל בני אדם. א"ל שאלה גדולה שאלת. א"ל שמקומם (ביתוצים) [בין בצעי המים] והן מהלכין ביום ובלילה בתוך המים פרסותיהן מתפרטות מן המים לפיכך הם רחבות מכל בני אדם. א"ל יש לך שאלה אחרת. א"ל לאו. עמד והלך לו. עלה וישן לו. [התחיל דופק מי כאן הלל. א"ל מה לך. א"ל שכחתי. א"ל הזהר

3. בראשית רבה פרשת נח פרשה לז סימן א

א בני יפת גומר ומגוג, אמר רבי שמואל בר אמי זו **אפריקה**, וגירמניא, ומדי ומקדוניה איסניא, ותוניה, תירס רבי סימון אמר זו פרס, רבנן אמרי תורקי, ובני גומר אשכנז וריפת ותוגרמא, אסייא, והדייף וגרמנייא, רבי ברכיה אמר גירמניקייא, ובני יון אלישה ותרשיש אלסיטרוס איטלייא דרדנייא, כתוב אחד אומר ודודנים וכתוב אחד אומר ורודנים, ר' סימון ורבי חנין, רבי סימון אמר דודנים שהם בני דודין של ישראל, רודנים שהן באים ורודין אותם, אמר רבי חנינא בשעה שישראל נתונים בעלייה אינן אמרין להון בני דודכן אן ובשעה שהם נתונים בירידה הם באים ורודין אותם.

4. חידושי הרשב"א מסכת חולין דף סד עמוד א ד"ה חלמון מבפנים

של עוף פלוני וטהור ואם איתא הא כולו ביצים ניקחין בכל מקום בסתם חוץ משל יונה, ור"ז נמי דאמר סימנים לאו דאורייתא טפי הוה עדיף לפרוקי בהדיא הב"ע בביצת היונה משום דאיכא דעורבתא דדמיא לדיונה ולעולם סימנין בשאר ביצים כולו דאורייתא, ועוד דאם איתא קושיא דר"ז **משמונה ספיקות אכתי לא אפריקה לה דאם איתא לבדוק בביצייהו**, אלא אם תאמר דכולו הני ספיקתא משום עורב ומיניו נינהו, והוא דוחק דודאי עורב וכל מיניו שכיחי גבייהו ובקיאין הוה בהן, ועוד דאי משום עורב הוה מספקי בהו כי קרקבנן נקלף מאי הוה עורב קורקבנו נקלף היא ודוחק הוא ג"כ להעמידה כר' אליעזר דזרזיר כמ"ש

Afriq = aller loin

5. חידושי הריטב"א מסכת נדה דף כח עמוד ב ד"ה והא גבי

והא גבי ערכין. והוא הדין דהוה מצי למפרך מיולדת דכתיב בה זכר ונקבה ואפי' הכי לא ממעיט טומטום ואנדרוגינוס, אלא דחדא מינייהו נקט ובפירוקא **דהאי אפריקה יולדת**, ואיצטריך קרא לזכר ונקבה דבגווה לחלק בין טומאות זכר לטומאת נקבה, וההיא דיולדת (דאיך) דמתני' הוה עדיפא לן למנקט, אלא דניחא ליה לפרושי אגב אורחין מהיכא נפקא לן שאין ערך לטומטום ואנדרוגינוס, והכי אורחא דתלמודא בקצת דוכתי (ועמ"ש רבינו לקמן מ'א).

Afriq = aller loin

1. תרגום יונתן בראשית פרק י פסוק ב

(ב) בנוי דיפת גומר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס ושום אפרכיותהון אפריקי וגרמניא ותמדיי ומקדוניה ויתיניא (ואוסיא ותרק')

כתר יונתן בראשית פרק י פסוק ב. 2.

(ב) בניו של יפת גומר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס ושם מדינותיהם אפריקי גרמניא ותמדיי ומקדוניה ויתיניא (ואוסיא ותרקי

רש"י שמות פרק יג פסוק טז ד"ה (טז) ולטוטפת. 3.

(טז) ולטוטפת - תפילין, ועל שם שהם ארבעה בתים קרויין טטפת, טט בכתפי שתיים, **פת באפריקי שתיים**. ומנחם (חברו עם (יחזקאל כא ב) והטף אל דרום, (מיכה ב ו) אל תטיפו, לשון דבור, כמו (לעיל פסוק ט) ולזכרון, שהרואה :אותם קשורים בין העינים יזכור הנס וידבר בו

Pat = 2 en Africain

רש"י דברים פרק ו פסוק ח ד"ה והיו לטטפת. 4.

(ח) וקשרתם לאות על ירך - אלו תפילין שבזרוע: והיו לטטפת בין עיניך - אלו תפילין שבראש ועל שם מנין (פרשיותיהם נקראו טטפת. טט בכתפי שתיים, **פת באפריקי שתיים**

Pat = 2 en Africain

רש"י מלכים ב פרק יח פסוק לב ד"ה ארץ דגן. 5.

(לב) **אל ארץ כארצכם - כן דרכי להעביר את האומות ממדינה למדינה היה לו לומר אל ארץ טובה משלהם שהרי (לפתותם בא אלא שידע שיכירו שדבריו שקר: ארץ דגן ותירוש - זו אפריקי**

(Époque assyrienne Paroles du roi d'Assur commenté par Rashi)

אבן עזרא יונה פרק א פסוק ג ד"ה (ג) ויקם. 6.

(ג) ויקם, וירד יפו - אמר הגאון **כי תרשישה תרסוס ורבי מבשר אומר שהוא עיר תונ"ס באפריקי: ויתן שכרה - לא (כל שכרה רק מה שהוא חייב ליתן בחלקו**

אבן עזרא דניאל פרק ב פסוק לט ד"ה (לט) ובתרך. 7.

מנוצח ע"כ אמר מקצת מלכותא תהוי תבירא ומקצת תהוי תקיפא ואמר אח"כ וביומיהון די מלכיא אינון והטעם שתי מלכיות מלכו ארם שהוא מלכות יון ומלכות ישמעאל ואלו השתיים מלכיות ביום הזה ומלכו רביעאה זאת היא מלכות **ישמעאל שפשטה בעולם כי שבו לתורתם כל פרס ומדי ושבא וסבא ומצרים ואפריקי ורבים מהודו ורובי מלכות כוש**

Shavou : a le sens de ils ont converti

אבן עזרא דניאל פרק ז פסוק יד ד"ה ונטלת מן. 8.

כל דבריה עד בוא הגואל כי בימי אלה שתי המלכיות יבא כאשר הזכיר בחלום וביומיהוון די מלכיא אינון וטעם וקרנין עשר שפשטה מלכות ישמעאל ברוב הישוב ואלה הם הקרנות מלכות בראסן ומלכות אצפהן ומלכות אלימן היא שבא ומלכות מיכא היא מישא לדעת הגאון רב סעדיה ומלכות מצרים ומלכות אפריקי ומלכות ישמעאל השוכנים באהלים במזרח ובמערב ומלכות פלשתים הם אלמראבטון ומלכות אלברבר והם מבני חם והם לבנים ומלכות הכושים והם מלכים רבים וכל אלה תורה אחת להם ודבר הקרן הקטנה עודנו עתיד כי זה יהיה קרוב מביאת הגואל כאשר אפרש וזאת הקרן עם יצא ממזרח שישוב לתורת

Les royaumes philistins, almoravides, berbères, égypte afrique ... Non talmudique

רד"ק יהושע פרק ט פסוק ז ד"ה אולי בקרבי 9.

לא היה בדבר אלא מפני קדוש השם מה קצף היה בזה ואמרו רבותי ז"ל כי שלשה כתבים שלח יהושע בכניסתו לארץ שלח להם מי שרוצה להשלים יבא וישלים וחזר ושלח להם מי שרוצה לעשות מלחמה יעשה מלחמה וחזר ושלח להם מי שרוצה לפנות יפנה מי שהאמין בהקב"ה וחרד לדבריו הלך לו לאפריקי ואמר בדרש כי הכנעני הוא שפנה מפני זה זכה להקרא לארץ ישראל ארץ כנען על שמו וזכה לארץ טובה שהיא אפריקי ויש אומרים כי הפריזי פנה לפניו והלך לו אם כן למה הוצרכו יושבי גבעון להערים וקבלו השלום לפי שיהושע שלח בכלל לכלם ויושבי גבעון חשבו הלא גם כן שלח ליריחו ולעי להשלים והנה

רד"ק יהושע פרק ט פסוק ז ד"ה אולי בקרבי 10.

שלח להם מי שרוצה להשלים יבא וישלים וחזר ושלח להם מי שרוצה לעשות מלחמה יעשה מלחמה וחזר ושלח להם מי שרוצה לפנות יפנה מי שהאמין בהקב"ה וחרד לדבריו הלך לו לאפריקי ואמר בדרש כי הכנעני הוא שפנה מפני זה זכה להקרא לארץ ישראל ארץ כנען על שמו וזכה לארץ טובה שהיא אפריקי ויש אומרים כי הפריזי פנה לפניו והלך לו אם כן למה הוצרכו יושבי גבעון להערים וקבלו השלום לפי שיהושע שלח בכלל לכלם ויושבי גבעון חשבו הלא גם כן שלח ליריחו ולעי להשלים והנה הכה אותם אולי לא יקיים הבטחתו ליושבי הארץ הזאת ובמרמה הוא שולח להם להשלים כדי שלא ישמרו מהם לפיכך

רד"ק ישעיהו פרק יז פסוק ט ד"ה אשר עזבו 11.

אותם לגבהם ולמעוטם כמו שאמר למעלה שנים שלשה גרגרים בראש אמיר: אשר עזבו מפני בני ישראל - פירוש כעזובה שעזבו הכנענים מפני בני ישראל, וכעזובת שזכר עומד במקום שנים כי משבע' אומות רבים מהם ברחו ועזבו עריהם כשבאו ישראל לארץ, ובדרש אומר כי הכנעני פנה לפניו והלך לאפריקי, ויש אומרים כי הפריזי פנה, כן ישראל עזבו אפילו ערי המעוז מפני מלך אשור, ואפשר שעליהם נאמר ויעל על כל ערי יהודה הבצורות ויתפשם ולא הוצרך להלחם עליהם כי מצאן עזובות ולא הניחו בהם אלא הנשים והטף, וזהו שאמר ויאמר לבקע אליו כלומר חשב לבקעה בדיק ומחי קביל ולא הוצרך כי

רמב"ן בראשית פרק מט פסוק כא ד"ה (כא) נפתלי 12.

ותשוב למעונה ויתבשרו בהן, וזה טעם אמרי שפר, כלומר אילה שלוחה מבשר בשורות טובות. והענין הזה ידוע, והוא מוזכר בירושלמי במסכת שביעית (פ"ט ה"ב), אמרו אין אזלין לון חזרין, ואי בעית למבדקיה אייתו טביין וישלחון לארע רחיקא בסוף אינון חזרין, עבד כן ואייתי טביין וחפי קרניהון בכסף ושלחון לאפריקי ובסוף תלת

עשרה שנים חזרון לאתריהון. שהתירום לאחר י"ג שנה, ומיד חזרו. והמשל, כי נפתלי שבע רצון ומלא כל טוב וממנו (תבא בשורה לכל ישראל כי עשתה ארצו פירות לשבעה, כמו שהזכירו רבותינו בפירות גנוסר (תנחומא ויחי יג

Non talmudique

מצודת דוד דניאל פרק ז פסוק ח ד"ה ואלו - והנה 13.

מלפניה: ואלו - והנה עינים כעיני אדם היה בקרן זה ואף פה מדבר דברים גדולים ונפלאים והוא מרמז על מלכות ישמעאל החזקה עד למאוד ומושלת זמן רב ומעבדת בפרך וקרנין עשר ירמוז כי תשפוט מלכות ישמעאל ברוב הישוב ובהם עשר מלכיות אדירים והם בראשן ואצפהן וחלימן ומיכה ומצרים ואפריקי ומלכות ישמעאל שוכני אוהלים ופולשתים ואלברבר וכוש וקרן זעירה ירמוז על הדבר העתידי להיות סמוך לביאת הגואל כי תצא עם ממזרח ותשוב לתורת ישמעאל ותשחית מהם שלש מלכיות והמלך מהעם הבא ממזרח יהיה חכם ונבון ומדבר נפלאות מול המקום

Un pays musulman détruira 3 autres avant l'arrivée du messie

ילקוט שמעוני קהלת רמז תתקסז ד"ה +ב+ לשחוק אמרתי

והוא חי דכתיב עץ חיים היא. הגדלתי מעשי ממעשה אבותי, ומהו ויעש המלך שלמה כסא שן, בניתי לי בתים את בית ה' ואת בית המלך, נטעתי לי כרמים כרם היה לשלמה, עשיתי לי גנות ופרדסים כמשמעו ונטעתי בהם עץ כל פרי, אפילו פלפלין, אמר רבי אבא בר כהנא ברוחות היה משתמש והיה שולחן לאפריקי והיו מביאין מים ומשקין בו ועושין פירות, אמר לו ר' ינאי אם אתה אומר כן נמצאת מיגעו, אלא עמד שלמה בחכמתו על משתיתה של ארץ ורואה אי זו תל מופנה [לשם] והיה נוטע בה ועושה פירות למה מציון מכלל יופי, מציון נשתכללה כל העולם, למה נקראת אבן שתיה שממנה הושתת העולם: עשיתי לי

Salomon envoyait en Afrique des vignes, des vergers et même des piments pour les y planter.

מלבי"ם דברים פרק ז פסוק א 14.

(א) כי יבאך ה' וגו' ונשל גוים רבים, ר"ל שמן הז' עמים שחשב פה היו רבים שפנו מארצם כמ"ש חז"ל שיהושע (הודיע להם מקודם הרוצה להשלים ישלים לפנות יפנה ללחום ילחם וגרגשי פנה והלך לו לאפריקי

מלבי"ם יהושע פרק ט פסוק טז 15.

(טז) השאלות (טז) כפל קרובים אליו ובקרבו הם יושבים: ויהי וכו' אחרי אשר כרתו. ולא היה אפשר לחזור בהם: (ובקרבו הם יושבים. לא כגרגשי שהיה קרוב תחלה ופנה והלך לו לאפריקי, ר"ל מצד שהם קרובים היה אסור לכרות להם ברית, ומצד שהם יושבים בקרבו היו צריכים לקבל מס ועבדות

מלבי"ם יהושע פרק כד פסוק יא 16.

(יא) השאלות (יא) הלא אנשי יריחו לא נלחמו כלל כמבואר בכתוב?: ותעברו. בנס: ותבואו. בנס: וילחמו. ואח"כ (לחמו בעלי יריחו, כן קורא המלכים שנתאספו אח"כ לנקום נקמת יריחו כנזכר (למעלה ט). והנה שם לא חשיב

גרגשי ופה חשיב גרגשי, כי גרגשי נתאסף תחלה ואח"כ התירא ופנה והלך לו לאפריקי וכמו שיבאר: ואתן. ר"ל
מקצתם נתתי בידכם שהם כל אלה שחשב חוץ מגרגשי, ומקצתם שהוא גרגשי

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כו עמוד א 17.

מאי משמע דהאי יובלא לישנא דדכרא הוא? דתניא, אמר רבי עקיבא: כשהלכתי לערביא היו קורין לדכרא יובלא.
ואמר רבי עקיבא: כשהלכתי לגליא היו קורין לנדה גלמודה. מאי גלמודה - גמולה דא מבעלה. ואמר רבי עקיבא:
כשהלכתי לאפריקי היו קורין למעה קשיטה. למאי נפקא מינה? לפרושי +בראשית לג+ מאה קשיטה דאורייתא -
מאה דנקי. אמר רבי: כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למכירה כירה. למאי נפקא מינה? - לפרושי +בראשית נ+
אשר כריתי לי. אמר רבי שמעון בן לקיש: כשהלכתי לתחום קן נשריאי היו קורין לכלה נינפי, ולתרנגול שכו. לכלה
נינפי - מאי קרא +תהלים מח+ יפה נוף משוש כל הארץ. ולתרנגול

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ד עמוד ב 18.

ורבנן בהא פליגי, רבי עקיבא סבר: +ויקרא כא+ נפשת - תרתי משמע, ורבנן סברי: נפשת - דעלמא משמע. ודכולי
עלמא יש אם למקרא? והתניא: +שמות יג+ לטטפת +דברים ו+ לטטפת +דברים יא+ לטוטפות - הרי כאן ארבע,
דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: אינו צריך, טט בכתפי - שתיים, פת באפריקי - שתיים. אלא, לעולם פליגי.
והני מילי כי פליגי - היכא דשני קרא ממסורת. אבל האי חלב וחלב דכי הדדי נינהו - יש אם למקרא, והרי +שמות
כג+ יראה יראה דכי הדדי נינהו, ופליגי! דתניא יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה בן תימא: הסומא באחת
מעינו - פטור מן הראיה. שנאמר יראה יראה - כדרך שבא לראות כך

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צד עמוד א 19.

שנאמר +מלכים ב' י"ח+ עד באי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם. רב ושמואל, חד אמר: מלך פקח היה, וחד אמר:
מלך טיפש היה. למאן דאמר מלך פקח היה - אי אמינא להו עדיפא מארעייכו אמרו: קא משקרת. ומאן דאמר: מלך
טיפש היה, אם כן מאי רבותיה? להיכא אגלי להו? מר זוטרא אמר: לאפריקי, ורבי חנינא אמר: להרי סלוג, אבל
ישראל ספרו בגנותה של ארץ ישראל, כי מטו שוש - אמרי: שויא כי ארעין, כי מטו עלמין - אמרו: כעלמין, כי מטו
שוש תרי - אמרי: על חד תרין

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף לז עמוד ב 20.

אימא: היינו טעמא דבית הלל, אהני מקרא ואהני מסורת, אהני מקרא לטפוויי חדא, ואהני מסורת לבצורי חדא. אלא
מענה, +דברים ו+ לטטפת +דברים יא+ לטטפת +שמות יג+ לטוטפות - הרי כאן ארבע, אהני קרא ואהני מסורת,
חמשה בתי בעי למיעבד! סבר לה כר' עקיבא, דאמר: טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים. אלא מענה,
+ויקרא כג+ בסכת בסכת, אהני מקרא ואהני מסורת, חמשא דפנתא בעי למיעבד! [עמוד א] התם חד קרא
כוליה לגופיה, וחד לסככה, אתאי הלכתא וגרעתה לשלישית ואוקימתה אטפח. אלא מענה, +ויקרא יב+ וטמאה
שבועים, שבעים, אהני קרא ואהני מסורת, ארבעים ותרין בעיא

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף לד עמוד ב. 21.

אמר רב יהודה אמר רב: לא נצרכא אלא לקוצו של יו"ד. והא נמי פשיטא! לא נצרכא אלא לאידך דרב יהודה, דאמר רב יהודה אמר רב: כל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה - פסולה. [עמוד ב] ת"ר: לטטפת לטטפת לטוטפת - הרי כאן ד', דברי רבי ישמעאל; ר"ע אומר: אינו צריך, **טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים**. ת"ר: יכול יכתבם על ד' עורות ויניחם בד' בתים בד' עורות? ת"ל: +שמות י"ג+ ולזכרון בין עיניך, זכרון אחד אמרתי לך ולא ב' וג' זכרונות, הא כיצד? כותבן על ד' עורות ומניחן בד' בתים בעור אחד, ואם כתבן בעור אחד והניחן בד' בתים - יצא; וצריך שיהא ריוח ביניהן, דברי רבי, וחכ"א: אינו צריך; ושזין

תלמוד בבלי מסכת תמיד דף לב עמוד א. 22.

שוויין. דהא כל מילתא דאמרת לנא - בחד פתרנא לך. אמר להן: מה דין אתריסתון לקבלי? אמרו ליה: סטנא נצח. אמר להן: הא אנא מקטילנא יתכון בגזירת מלכין! אמרו ליה: שלטן ביד מלכא, ולא יאי למלכא כזב. מיד אלביש יתהון לבושין דארגון, ושדי מניכא דדהבא על צואריהון. אמר להן: **בעינא דאיזל למדינת אפריקי!** אמרו ליה: לא מצית אזלת, דפסקי הרי חשך. אמר להן: לא סגיא דלא אזלינא, אמטו הכי משיילנא לכו, אלא מאי אעביד? אמרו ליה: אייתי חמרי לובאי דפרשי בהברא, ואייתי קיבורי דמתני, וקטר בהאי גיסא, דכי אתית (באורחא) נקטת בגוייהו, ואתית לאתריך. עבד הכי, ואזל מטא לההוא מחוזא דכוליה נשי, בעי

À voir

תלמוד בבלי מסכת תמיד דף לב עמוד ב. 23.

נשי! אמר להן: אייתו לי נהמא! אייתו ליה נהמא דדהבא, אפתורא דדהבא. [עמוד ב] אמר להו: מי אכלי אינשי נהמא דדהבא? אמרו ליה: אלא אי נהמא בעית, לא הוה לך באתריך נהמא למיכל, דשקלית ואתית להכא? כי נפיק ואתי, כתב אבבא דמחוזא: אנא אלכסנדרוס מוקדון, הויתי שטייא עד דאתיתי למדינת אפריקי דנשיא, ויליפת עצה מן נשיא. כי שקיל ואתי, יתיב אההוא מעיינא, קא אכיל נהמא, הו בידיה גולדני דמלחא, בהדי דמחורי להו - נפל בהו ריחא. אמר: ש"מ: האי עינא מגן עדן אתי, איכא דאמרי: שקל מהנהו מיא טרא באפיה. איכא דאמרי: אידלי כוליה, עד דמטא לפתחא דגן עדן, רמא קלא: פתחו לי בבא

Peu intéressant

תלמוד ירושלמי מסכת שביעית פרק ו דף לו טור ג/ה"א. 24.

ולמה נקרא שמה טוב שיפטור מן המעשרות רבי אימי בעי ולא מבעלי סיסין הן סבר רבי אימי כמי שנתכבשו דאמר רבי שמואל בר נחמן שלש פרסטיגיות שילח יהושע לארץ ישראל עד שלא יכנסו לארץ מי שהוא רוצה להפנות יפנה להשלים ישלי' לעשות מלחמה **יעשה גרגשי פינה והאמי' לו להקב"ה והלך לו לאפריקי** עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם זו אפריקי גבעונים השלימו וכי השלימו יושבי גבעון את ישראל שלשים ואחד מלך עשו מלחמה ונפלו מפני מה לא גזרו על אותה הרוח שבגרריקו רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי מפני שניויה רע עד היכן רבי חנין בשם רבי שמואל בר רב יצחק עד נחל מצרים והרי עזה ניויה

תלמוד ירושלמי מסכת שביעית פרק ו דף לו טור ג/ה"א. 25.

אימי בעי ולא מבעלי סיסין הן סבר רבי אימי כמי שנתכבשו דאמר רבי שמואל בר נחמן שלש פרסטיגיות שילח יהושע לארץ ישראל עד שלא יכנסו לארץ מי שהוא רוצה להפנות יפנה להשלים ישלי' לעשות מלחמה **יעשה גרגשי**

פינה והאמי' לו להקב"ה והלך לו לאפריקי עד באוי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם זו אפריקי גבעונים השלימו וכי השלימו יושבי גבעון את ישראל שלשים ואחד מלך עשו מלחמה ונפלו מפני מה לא גזרו על אותה הרוח שבגרריקו רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי מפני שניויה רע עד היכן רבי חנין בשם רבי שמואל בר רב יצחק עד נחל מצרים והרי עזה ניויה יפה פישפשה אמר קומי רבי יוסי

תלמוד ירושלמי מסכת שביעית פרק ט דף לח טור ד/ה"ב. 26.

יוסי בר חנינא שיערו לומר אין החיה שבהר גדילה בעמק ולא גדילה חיה שבעמק בהר דיקליטיאנוס אעיק לבני פנייס אמרין ליה אנן אזלון א"ל סופיסטה לא אזלין לון ואין אזלון לון חזרון לון ואי בעית מיבדק' אייתי טביין ושלחון לארעא דרחיקא ובסוף אינון חזרין לאתריהון **עבד כן אייתי טביין וחפי קרנתהון בכסף ושלחון לאפריקי ובסוף** תלתי' שנין חזרון לאתריהון תני רשב"ג או' סימן להרים מילין לעמקים תמרים לנחלים קנים לשפלה שקמים ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר ואת הארזים נתן כשקמי' אשר בשפלה לרוב אית דבעי מימר למידת הדין איתמ' ואית דבעי מימר לעגלה ערופה איתמ' אי זהו עמק בגליל כגון בקעת גינוסר

מכילתא דרבי ישמעאל בא - מס' דפסחא פרשה יח ד"ה והיה כי. 27.

הארץ על שמך ואתן לך ארץ יפה כארצך ואי זו זו אפריקא וכה"א וכנען ילד את צידון בכורו ואת חת (בראשית י טו) וכתוב ויענו בני חת את אברהם לאמר לו שמענו אדני וגו' (שם/בראשית/ כג ה - ו) אמר להם הקב"ה אתם כבדתם את ידידי אף אני אקרא הארץ על שמכם ואתן לכם ארץ יפה כארצכם [ואי זו זו אפריקי]. כאשר נשבע לך והיכן נשבע לך והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי (שמות ו ח): ולאבותיך והיכן נשבע לאבותיך באברהם כתיב ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר (בראשית טו יח) ביצחק כתיב גור בארץ הזאת וגו' (שם/בראשית/ כו ג) ביעקב כתיב הארץ אשר אתה שוכב עליה (שם)

ויקרא רבה פרשת מצורע פרשה יז סימן ו. 28.

סותרו ומצא בו סימא, וכי מי בא ואומר לכנענים שישראל נכנסין לארץ אמר רבי ישמעאל ב"ר נחמן ג' פרוזדיגמאות שלח יהושע אצלם הרוצה לפנות יפנה, להשלים ישלים, לעשות מלחמה יעשה, **גרגשי עמד (ופנה) מאליו לפיכך נתנה לו ארץ יפה כארצו הה"ד (ישעיה לו) עד באי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם זו אפריקי**, גבעונים השלימו שנאמר (יהושע י) וכי השלימו יושבי גבעון, ל"א מלכים עשו מלחמה ונפלו

ויקרא רבה פרשת אמור פרשה כז סימן א. 29.

עביד עמנא קרבא ונצחת לן שמך נפק לעלמא דמחוזא דנשי אחרבת ואי אנן עבדינן עמך קרבא ונצחינך שמך נפיק בעלמא דנשיא נצחון ותו לית את קאים קדם מלכו כי נפק כתב על תרע פילי אנא אלכסנדרוס מוקדן שטי הוינא עד דאתי לקרטיגנא מדינת' ואלפית עצה מנשיא אזל **למדינתא אוחרי דשמה אפריקי** נפקין קדמוניה בחזורין דדהב וברמונין דדהב ובלחם דדהבא אמר ומה זה דהבא מתאכיל בארעכון א"ל ולא הוה כן בארעא אמר להון לא עבידתיכון אתיתי למחמי אלא דינכון אתיתי למחמי עד דאינון יתבין אתו תרי גברי לדינא קדם מלכא חד אמר מרי מלכא חרובא זביניה מהאי גברא וגריפתא ואשכחי בה סימא

Nourriture...

במדבר רבה פרשת שלח פרשה יז סימן ג. 30.

אמר להם הקב"ה חייכם נתתי אותה לאברהם ליצחק וליעקב וכולם מן המקרא והבן יורש את האב לכך ארץ מושבותיכם ולמה זכה כנען שנקראת הארץ על שמו כיון ששמע שישראל באים פצה את המקום אמר הקב"ה אתה פצית את המקום תקרא הארץ על **שמך ואתן לך ארץ יפה כארצך ואיזו זו אפריקי** מה כתיב למעלה פרשה מרגלים ויעפילו לעלות הביאו אפילה על יושביה כולם באפילה וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה שלא עלו עמהם אמר להם משה כך אמר הקב"ה אלי לא תעלו ולא תלחמו כי אינני בקרבכם אמרתם אנה אנחנו עולים אחינו המסו את לבבנו מהו המסו את לבבנו אמרו רבותינו

דברים רבה פרשת שופטים פרשה ה סימן יד. 31.

מי קיים הפרשה הזאת יהושע בן נון א"ר שמואל בר נחמן מה עשה יהושע היה פורש דאטגמא בכל מקום שהיה הולך לכבוש והיה כתוב בה מי שמבקש לילך ילך לו ומי שמבקש לעשות שלום יעשה ומי שביקש לעשות מלחמה יעשה, **מה עשה הגרגשי פנה והלך לו מלפניהו ונתן לו הקב"ה ארץ יפה כארצו זו אפריקי**, הגבעונים שהשלימו עשה להם יהושע שלום אבל ל' ואחד מלכים שבאו להלחם עמו הפילם הקב"ה בידו מניין שנא' (דברים ג) ונכהו עד בלתי השאיר לו שריד.

מדרש תנחומא פרשת בא סימן יד ד"ה (יד) והיה לך. 32.

כי יביאך ה', שמע ישראל, והיה אם שמוע, ובית שיש בו תפילין וס"ת אסור לשמש בו את המטה עד שיניחם כלי בתוך כלי, א"ר גלימא אקמטרא ככלי בתוך כלי דמי, תפילין שביד ארבע פרשיות ואלו כולן בכרך אחד, וארבע פרשיות אלו כלן על תפילין שבראש בארבע טוטפות. ומנין שהן ארבע **טט בכתפי שתיים פת באפריקי** שתיים הרי חמשה. הא למדת טוטפת ד' בראש וטוטפת אחד ביד, יכול ביד ד' תלמוד לומר לאות על ידך, וביד היכא מנח לה יכול על גב היד כשם שתפילין שבראש על גב הראש ת"ל והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך (דברים ו) מכאן אמרו צריכה שתהא שימה כנגד הלב, יכול אף בלילות כן

מדרש תנחומא פרשת אמור סימן ו ד"ה (ו) צדקתך כהררי. 33.

לן שמך נפיק בעלמא דמחוזא דנשיא אתריכת, ואי אגן עבדין עמך קרב ונצחן לך שמך נפיק בעלמא דנשיא עבדין עמך קרב ונצחן לך ותוב לית את קאים קדם מלכו, כי נפיק כתב על תדעי פילי אנא אלכסנדרוס מקדון שטיא הוינא עד דאתינא לקרטינדא מדינתא וילפי עצה מן נשיא, **אזל למדינתא אחרי דשמא אפריקי נפקו** לקדמותיה בחזורין דדהב ורמונין דדהב ולחמא דדהב, אמר להון ומה דהבא מתאכיל בארעכון, א"ל ולא הוה לך כדון בארעך דאתית לגבן, אמר להו לאו עתריכון אתית למחזי אלא דיציבון אתית למחמי, עד אינון יתבין אתו תרי גברי לדינא קדם מלכא חד אמר מארי מלכא אנא חורבנה זבנית מהאי גברא

ילקוט שמעוני תורה פרשת נח רמז סא ד"ה ++ בני יפת. 34.

++ בני יפת גמר ומגוג אמר ר' שמואל בר אמי **זו אפריקי וגרמניא ומדי ומקדוניה איסניא ותוניה, תירס זה פרס + ותורקי ובני גומר אשכנז וריפת ותוגרמה אסייא** וחרייף וגמנייא ר' ברכיה אמר גורמניקייא ובני יון אלישה ותרשיש אלסוטרוס איטלייא ודרדנייא. כתוב אחד אומר ודודנים וכתוב אחד אומר ורודנים רבי סימון ורבי חנין ר'

סימון אומר דודנים שהם בני דודיהן של ישראל רודנים שהן באים ורודין אותן, א"ר חנין בשעה שישראל נתונים בעליה אינון אמרין דודיכון אנן ובשעה שהן נתונין בירידה הן באין ורודין, ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען א"ר שמעון בן לקיש היינו סבורין שנתבלעה משפחתו של פוט בא יחזקאל ופירש

ילקוט שמעוני תורה פרשת בא רמז רכב ד"ה רבי נתן אומר 35.

ראש, (כתוב בואתחנן בפרשת שמע) רבי יהודה אומר הואיל ואמרה תורה תן תפלין בראש וביד מה ביד מקום שהוא ראוי להטמא בנגע אחד, אף בראש מקום שהוא ראוי להטמא בנגע אחד תנו רבנן לטטפת לטטפת לטוטפות הרי כאן ארבע דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר אינו צורך **טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים**, תנו רבנן יכול יכתבם על ארבעה עורות ויניחם בארבעה בתים, תלמוד לומר ולזכרון בין עיניך זכרון אחד אמרתי לך ולא שנים ושלושה זכרונות, הא כיצד כותבו על ארבעה עורות ומניחן בארבעה בתים בעור אחד, ואם כתבם על עור אחד והניחן בארבעה בתים יצא, תנו רבנן כיצד כותבין תפלין של יד

ילקוט שמעוני תורה פרשת בא רמז רכב ד"ה ושמרת את החקה 36.

עולמית שמאי הזקן אומר אלו תפלין של אבי אמא, והיה כי יביאך ה' אלהיך אל ארץ הכנעני זכה כנען שנקראה הארץ על שמו, וכי מה עשה כנען אלא כיון ששמע שישראל נכנסין לארץ עמד ופנה מפניהם, אמר ליה המקום אתה פנית מפני עמי אף אני אקרא את הארץ על שמך ואתן לך ארץ יפה כארצך ואי זה זה אפריקי, וכן הוא אומר וכנען ילד את צידן בכורו ואת חת וכתוב ויענו בני חת את אברהם לאמר לו שמענו אדוני, אמר להן המקום אתם כבדתם את ידידי אף אני אקרא את הארץ על **שמכם ואתן לכם ארץ יפה כארצכם זו אפריקי**, כאשר נשבע לאבותיך והיכן נשבע לאבות, באברהם הוא אומר ביום ההוא כרת ה' את

ילקוט שמעוני תורה פרשת בא רמז רכב ד"ה ושמרת את החקה 37.

אתה פנית מפני עמי אף אני אקרא את הארץ על שמך **ואתן לך ארץ יפה כארצך ואי זה זה אפריקי**, וכן הוא אומר וכנען ילד את צידן בכורו ואת חת וכתוב ויענו בני חת את אברהם לאמר לו שמענו אדוני, אמר להן המקום אתם כבדתם את ידידי אף אני אקרא את הארץ על **שמכם ואתן לכם ארץ יפה כארצכם זו אפריקי**, כאשר נשבע לאבותיך והיכן נשבע לאבות, באברהם הוא אומר ביום ההוא כרת ה' את אברהם ברית לאמר, ביצחק מהו אומר גור בארץ הזאת, ביעקב מהו אומר הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה, [ונתנה לך] שלא תהא בעיניך כירושת אבות: אלא יהא בעיניך כאילו אותו היום נתנה לך

ילקוט שמעוני תורה פרשת מצורע רמז תקסג ד"ה כי תבואו אל 38.

הופכה מוצא תחתיה סימא, וכי מי בא ואמר להם לכנענים שישראל באים לארצם, א"ר שמואל בר נחמן שלש פרוזדגמאות שלח יהושע אצלם הרוצה לפנות יפנה, להשלים ישלים, לעשות מלחמה יעשה, **גרגשי עמד מאליו** **ופנה ולפיכך נתנה לו ארץ יפה כארצו** הה"ד עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם זו אפריקי, גבעונים השלימו הה"ד וכי השלימו יושבי גבעון, שלשים ואחד מלכים עשו מלחמה ונפלו, בבית ארץ אחוזתכם זה בהמ"ק שנאמר **הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם**

ילקוט שמעוני יהושע רמז כג ד"ה האדם הגדול בענקים. 39.

שקטה ממלחמה, בני כנען שכבדו את אברהם אבינו זכו שתשקוט הארץ עליהם, האדם הגדול בענקים, והארץ שקטה, מה ענין זה לזה? מלמד שלא שקטה המלחמה מן הכנעניים, אלא בזכות אברהם שנהגו בו כבוד, ואמרו לו נשיא אלהים אתה בתוכנו, **אדוני שמעני, ועוד נותרה בהם פליטה ומהם הלכו לאפריקי**, ומה אם כנעניים על שכבדו אותו עמדה להם זכותו, אע"פ שלא הלכו בדרכיו, ולא אהבו את המקום, בניו שהולכים בדרכיו ועושים צדקות וגמילות חסדים על אחת כמה וכמה: דבר אחר האדם הגדול בענקים, אמר רבי זה אברהם, ולמה קורא אותו גדול, רבי לוי ורבי אלעזר בשם ר' יוסי בן זמרא

'ילקוט שמעוני מלכים ב רמז רלז ד"ה עתה המבלעדי ה. 40.

שלא ספר בגנותה של ארץ ישראל שנאמר עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם, רב ושמואל חד אמר מלך פקח היה וחד אמר מלך טפש היה. מ"ד מלך פקח היה אמר אי אמינא להו עדיפא מארעייהו יאמרו לי קא משקרת. ומ"ד מלך טפש היה יאמרו א"כ מאי רבותך. להיכא אגלינהו, **מר זוטרא אמר לאפריקי, ר' חנינא אמר להרי (שלג)** [סלוג]. א"ר שמואל בר נחמני שלש פרוזדוגמאות שלח יהושע בן נון אצלם. הרוצה לפנות יפנה. ולהשלים ישלים. לעשות מלחמה יעשה. גרגשי פנה לפיכך נתנה לו ארץ יפה כארצו וזו אפריקי. גבעונים השלימו וכי השלימו יושבי גבעון. ל"א מלכים עשו מלחמה ונפלו

'ילקוט שמעוני מלכים ב רמז רלז ד"ה עתה המבלעדי ה. 41.

משקרת. ומ"ד מלך טפש היה יאמרו א"כ מאי רבותך. להיכא אגלינהו, **מר זוטרא אמר לאפריקי, ר' חנינא אמר להרי (שלג)** [סלוג]. א"ר שמואל בר נחמני שלש פרוזדוגמאות שלח יהושע בן נון אצלם. הרוצה לפנות יפנה. ולהשלים ישלים. לעשות מלחמה יעשה. גרגשי פנה לפיכך נתנה לו ארץ יפה כארצו וזו אפריקי. גבעונים השלימו דכתיב וכי השלימו יושבי גבעון. ל"א מלכים עשו מלחמה ונפלו

ילקוט שמעוני שיר השירים רמז תתקצד ד"ה כרם היה לשלמה. 42.

עד שיתחילו ישראל דכתיב ברן יחד כוכבי בקר, ברח דודי, אימתי ביום שחרב בית המקדש, ודמה לך לצבי, מה הצבי הזה הולך לסוף העולם וחוזר למקומו, אף ישראל אע"פ שנתפזרו בכל העולם עתידין לחזור שנאמר (אלכה) [אלך] אשובה אל מקומי, דקלטינוס מלכא צד צביין **וחפי קרניהון בדהב ושלחינון לאפריקי**, בסוף י"ג שנים תבו לאתריהון: על הרי בשמים, אין לך בכל הנטיעות מקום דחוק כאותו של בשמים, לפי שבעולם הזה עובדי אלילים שמשולים כקוצים הם בריוח וישראל דחוקים, ולעתיד לבא העם ההולכים בחשך ראו אור גדול, ד"א מי יתנך כאח לי אלו שבעה דברים שמשיח עומד ומראה לישראל, גן עדן, וכסא

ילקוט שמעוני קהלת רמז תתקסז ד"ה +ב+ לשחוק אמרתי. 43.

והוא חי דכתיב עץ חיים היא. הגדלתי מעשי ממעשה אבותי, ומהו ויעש המלך שלמה כסא שן, בניתי לי בתים את בית ה' ואת בית המלך, נטעתי לי כרמים כרם היה לשלמה, עשיתי לי גנות ופרדסים כמשמעו ונטעתי בהם עץ כל פרי, אפילו פלפלין, **אמר רבי אבא בר כהנא ברוחות היה משתמש והיה שולחן לאפריקי והיו מביאין מים ומשקין בו ועושין פירות**, אמר לו ר' ינאי אם אתה אומר כן נמצאת מיגעו, אלא עמד שלמה בחכמתו על משתיתה

של ארץ ורואה אי זו תל מופנה [לשם] והיה נוטע בה ועושה פירות למה מציון מכלל יופי, מציון נשתכללה כל העולם, למה נקראת אבן שתיה שממנה הושתת העולם: עשיתי לי

Salomon envoyait en Afrique des vignes, des vergers et même des piments pour les y planter.

תוספות יום טוב מסכת סנהדרין פרק יא משנה ג. 44.

תיבה. ור"ת מפרש דו"ו דולטטפת דריש. וה"ג לטטפת לטטפת ולטטפת הרי כאן ד'. ואע"ג דר"ש לא דריש וי"ו. וי"ו למ"ד דריש. כדאמרן בהערל [דף ע"ב] גבי והנותר עכ"ל]. ועיין בא"ח ס"ס ל"ו. ואמרינן תו בברייתא דהתם [מנחות שם] שזו דברי ר' ישמעאל. ר"ע אומר א"צ **טט בכתפי [שם מקום] שתיים**. פת באפריקי שתיים

רש"י מסכת סנהדרין דף ד עמוד ב ד"ה ואפריקי - נמי. 45.

בפרשת שמע - ובפרשת כי יביאך כתיב לטטפת חסר וי"ו, אבל בפרשת והיה אם שמוע כתיב לטוטפות מלא, הרי כאן ארבע בתים לתפילין של ראש, אבל של יד אינה אלא אחת. כתפי - שם מקום, כשרוצים לומר שתיים, אומר: **טט. ואפריקי** - נמי מקום וקורין לשתיים - פת. דשני קרא ממסורת - באותיות הקריה יתירות על המסורת, כמו לטוטפות בסוכות קרנות, דאיכא למימר: מדשני - ודאי תרווייהו דרשינן. אבל חלב וחלב דכי הדדי נינהו - כולי עלמא מודו די שם אמר למקרא

רש"י מסכת סנהדרין דף קי עמוד ב ד"ה וישליכם - משמע. 46.

ובני בניהם קאמר, אלא אותן שגלו עצמן אין להם חלק שרשעים גמורין הם, אבל בניהם ודורות הבאים זוכין ומזכין, מפי רבי. וישליכם - משמע שיהו כולם גולין במקום אחד אל ארץ אחרת, והיינו עשרת השבטים **שהגלם סנחריב והושיבם במקום אחד כדאמרינן (לעיל /סנהדרין/ צד, א) שהולכים למדינת אפריקי**, אבל שני השבטים לא גלו למקום אחד אלא נתפזרו בכל הארצות, ועליהם הוא אומר אשרקה להם ואקבצם (זכריה י). הכי גרסינן מתניתין - עשרת השבטים אין עתידין לחזור

תוספות מסכת סנהדרין דף ד עמוד ב ד"ה טט בכתפי. 47.

טט בכתפי שתיים - פי' בתיבה אחת רמז הכתוב ארבע בתים בין שתי הלשונות כתפי ואפריקי ומכיון דאשכחין ליה בחד תיבה לית לן לרבויי טפי א"נ הא דלא דרשינן בתים טובא משום דלא מצינו בתורה כתובים אלא בד' פרשיות וי"מ דלרבי עקיבא דל חד לגופיה ומשני טוטפות דריש ד' בתים לכל לשון שני טוט ושני פת

תוספות מסכת זבחים דף לז עמוד ב ד"ה טט בכתפי. 48.

טט בכתפי שתיים - וא"ת א"כ ליבעי תרי סרי בתי וי"ל כיון דמנין הוא אינך הוו להו כפרשה שנאמרה ונשנית ולא דמו לקרנות שאין המנין כתוב בפירוש וה"ר יהודה מקורבי"ל מפרש דחד טטפת לגופיה ואינך תרתי אתו למנין. בתים בלשון כתפי ובל"א אפריקי

מגדל עוז הלכות מלכים פרק ו ד"ה ואני אומר 49.

עד שלא עברו את הירדן ועוד הלשון מפורסם הוא כך בירושלמי פ"ו דמסכת שביעית גמרא מתני' קמייתא דגרס אמר ר' שמואל בר נחמן שלש פרוסטגמאיות פירוש כתבים שלח יהושע לא"י עד שלא יכנס לארץ מי שהוא רוצה לפנות יפנה להשלים ישלים לעשות מלחמה יעשה **גרגשי האמין להקב"ה והלך לו לאפריקי** דכתיב עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם זו אפריקי גבעונים השלימו דכתיב וכי השלימו יושבי גבעון את ישראל ל"א מלכים עשו מלחמה ונפלו ע"כ, הנה זה פשוט ושאר הדברים שכתב ר"מ ז"ל בזה הפסק מפורש בגיטין פ' השולח ואיני יכול להאמין שהראב"ד ז"ל יכתוב לשון זאת ההשגה: עמון ומואב אין

מגדל עוז הלכות מלכים פרק ו ד"ה ואני אומר 50.

פ"ו דמסכת שביעית גמרא מתני' קמייתא דגרס אמר ר' שמואל בר נחמן שלש פרוסטגמאיות פירוש כתבים שלח יהושע לא"י עד שלא יכנס לארץ מי שהוא רוצה לפנות יפנה להשלים ישלים לעשות מלחמה יעשה **גרגשי האמין להקב"ה והלך לו לאפריקי** דכתיב עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם זו אפריקי גבעונים השלימו דכתיב וכי השלימו יושבי גבעון את ישראל ל"א מלכים עשו מלחמה ונפלו ע"כ, הנה זה פשוט ושאר הדברים שכתב ר"מ ז"ל בזה הפסק מפורש בגיטין פ' השולח ואיני יכול להאמין שהראב"ד ז"ל יכתוב לשון זאת ההשגה: עמון ומואב אין שואלין להם וכו' עד מקבלין אותן. זיל קרי בי רב הוא ומקצת

כסף משנה הלכות אישות פרק ג הלכה ו ד"ה אמר לה 51.

דנאמר בענין אישות והיינו דכתב רש"י דשייכי בה צד קידושין ולא כתב דשייכי בה קידושין. ועי"ל שרבינו סובר דקושיית ויהודה ועוד לקרא לאו קושיא היא דמצי לאהדורי ליה דלא מייתי מיהודה אלא לפרושי לישנא דקרא דנחרפת הינו מאורסת וכדאמרינן בעלמא לטטפת ארבע בתים שכן קורין **בכתפי טט שתיים ובאפריקי** פת שתיים אלא שרצה להשיב לו לפי דרכו שהיה אומר דקושיית ויהודה ועוד לקרא קושיא היא ואמר ה"ק האומר חרופתי ביהודה מקודשת אבל לפום קושטא בכל דוכתא מקודשת וכדאמרינן מעיקרא דקושיית ויהודה ועוד לקרא לאו קושיא היא. והיותר נכון שרבינו לא היה גורס כל האי שקלא וטריא אלא גורס

לחם משנה הלכות אישות פרק א הלכה ב ד"ה ובכסף מדברי 52.

לאו כסף צורי הוא. והרב ב"י הביא סיוע לדברי רבינו ז"ל בספר כסף משנה מההיא דאמרינן בפרק הנחנקין (דף פח ב) דחמש טוטפות הוי לעבור על דברי סופרים ואין זו ראייה מוכרחת דהתם אינו נלמד טוטפות בגזירה שוה שהוא אחד משלש עשרה מדות ואף ע"ג דילפינן לה מרבו **טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים** י"ל דאין זו דרשא מוכרחת אלא אסמכתא בעלמא ועיקר הדבר הלכה למשה מסיני וכן גבי עירוב מקואות אמרו דשיעורין הלכה למשה מסיני אבל דבר הנלמד מגזירה שוה מאחד עשרה מדות לעולם דהוי ככתוב בתורה. עוד כתבו ההגהות דרבינו ז"ל מפרש ההיא דאמרו בפרק השולח ובפירקא קמא

1.

איכה רבה פרשה א ד"ה לג ויצא מבת 1.

רצונו של הקדוש ברוך הוא מוסיפין כח בגבורה של מעלה כמד"א (במדבר י"ד) ועתה יגדל נא כח ה', ובזמן שאין עושין רצונו של הקב"ה כביכול מתישין כח גדול של מעלן, והולכין גם הם בלא כח לפני רודף, ר' הונא ור' אחא ור' סימון בשם ר' שמעון בן לקיש, ורבנן בשם ר' חנינא היה אדם אומר לחבירו בירושלם, הקריני דף אחד ואומר לו אין בי כח, השניני פרק אחד אומר לו אין בי כח, אמר להם הקב"ה תבא לכם שעה ואני עושה לכם כך, וילכו בלא כח לפני רודף, א"ר אחא כשם שלא גלו ישראל אלא ברודף מלא, כך אינן נגאלין אלא בגואל מלא דכתיב (ישעיה נ"ט) ובא לציון גואל מלא כתיב

Hakrini : fais –moi lire

1. תרגום יונתן שמות פרק ב פסוק ג

(ג) ולא הות אפשר לה תוב לאטמרתיה דמצרים מרגישין עלה ונסיבת ליה תיבותא דטונס וחפהא בחימרא (ובזיפתא ושוית בגוה ית טליא ושויתיה בגו גומיא על גיף נהרא

2. תלמוד בבלי מסכת חולין דף כה עמוד א

גמ'. תנו רבנן: גולמי כלי עץ - טמאין, פשוטיהן - טהורין, גולמי כלי מתכות - טהורין, פשוטיהן - טמאין; נמצא טהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות, טהור בכלי מתכות טמא בכלי עץ. ואלו הן גולמי כלי עץ: כל שעתידי לשוף, לשבץ, לגרר, לכרכב, להטיח בטונס, מחוסר כן או אוגן או אוזן - טמא, מחוסר חטיטה - טהור. מחוסר חטיטה פשיטא! לא צריכא, דחק קפיזא בקבא. ואלו הן גולמי כלי מתכות: כל שעתידי [עמוד ב] לשוף, לשבץ, לגרר, לכרכר, להקיש בקורנס, מחוסר כן או אוגן או אוזן - טהור, מחוסר כסוי - טמא. מאי שנא הני ומאי שנא הני? רבי יוחנן אמר: הואיל ולכבוד עשוין; רב נחמן אמר: הואיל ודמיהן יקרים. מאי בינייהו

3. תלמוד בבלי מסכת חולין דף סו עמוד ב

ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת. תנו רבנן: אין לו עכשיו ועתידי לגדל לאחר זמן, כגון הסולתנית והעפיאן - ה"ז מותר, יש לו עכשיו ועתידי להשירן בשעה שעולה מן המים, כגון [עמוד ב] אקונס ואפונס כספתיאס ואכספטיאס ואטונס - ה"ז מותר. תנן התם: כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת; יש לו קשקשת ויש לו סנפיר - דג טהור, יש לו סנפיר ואין לו קשקשת - דג טמא. מכדי אקשקשת קא סמכינן, ליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר! אי כתב רחמנא קשקשת ולא כתב סנפיר, הוה אמינא מאי קשקשת - סנפיר, ואפי' דג טמא, כתב רחמנא סנפיר וקשקשת. והשתא דכתב רחמנא סנפיר

4. ילקוט שמעוני תורה פרשת שמיני רמז תקלז ד"ה תנו רבנן ממשמע

לו מפורש אמר לך מיניה הוא דקא משתרו כלים, מ"ט דמאן דאמר אין לו מפורש דהאי הוא דקא מוכח אהאיך, דאי מהאיך הוה אמינא בכלים אע"ג דאית ליה נמי לא תאכל, תנו רבנן אין לו עכשיו ועתידי לגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיין הרי זה מותר, יש לו עכשיו ועתידי להשירן בשעה שעולה מן הים כגון אפונס ואטונס כטפטייס ואכספטייס הרי זה מותר, כל שיש לו קשקשים ויש לו סנפיר דג טהור, יש לו סנפיר ואין לו קשקשת דג טמא, מכדי אקשקשת סמכינן סנפיר דכתב רחמנא למה לי, אי לא כתב רחמנא סנפיר הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר ואפילו דג טמא כתב רחמנא סנפיר והשתא דכתב רחמנא סנפיר

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת כלים פרק יב משנה ח 5.

ונוקבין אותן ותולין אותן בחוט, משרין בהן את הקירות והעמודים בשעת הבנין, וכידים, מוטות של ברזל שגודשין בהן את הזיתים בבית הבד. והכן, הוא הקנה אשר בו משרטטין את השורות. וכנה, הסרגל. וגולמי כלי עץ, מבוארים בתוספתא, אמרו אלו הן גולמי כלי עץ כל שעתידי לשוף לשבץ לגרד לכרכב להטיח בטונס מחוסר כל אוגן או אוזן טמא, וכבר קדם פירוש שמות הללו בפרק שלפני זה, זולתי אמרו להטיח בטונס, ופירושו להחליק במחלקת, והוא הברזל שמחליקין בו את העץ ושמו **טונס**. ופשוט הוא כי כן הוא הבסיס. ואוגן הצואר. ואמרו חוץ, "משל אשכרע, רוצה לומר כלי ה"בקס", ויש אומרים ה"שמשאר

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת כלים פרק יב משנה ח 6.

בהן את הזיתים בבית הבד. והכן, הוא הקנה אשר בו משרטטין את השורות. וכנה, הסרגל. וגולמי כלי עץ, מבוארים בתוספתא, אמרו אלו הן גולמי כלי עץ כל שעתידי לשוף לשבץ לגרד לכרכב להטיח בטונס מחוסר כל אוגן או אוזן טמא, וכבר קדם פירוש שמות הללו בפרק שלפני זה, זולתי אמרו להטיח בטונס, ופירושו להחליק במחלקת, והוא הברזל שמחליקין בו את העץ ושמו טונס. ופשוט הוא כי כן הוא הבסיס. ואוגן הצואר. ואמרו חוץ משל אשכרע, רוצה לומר כלי ה"בקס", ויש אומרים ה"שמשאר", והנכון שהוא מין ממיני הארז תרגום תאשור אשכרעין. אמר כי המין הזה אין הכלים הנעשין ממנו מקבלין טומאה עד

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת כלים פרק יב משנה ח 7.

השורות. וכנה, הסרגל. וגולמי כלי עץ, מבוארים בתוספתא, אמרו אלו הן גולמי כלי עץ כל שעתידי לשוף לשבץ לגרד לכרכב להטיח בטונס מחוסר כל אוגן או אוזן טמא, וכבר קדם פירוש שמות הללו בפרק שלפני זה, זולתי אמרו להטיח בטונס, ופירושו להחליק במחלקת, והוא הברזל שמחליקין בו את העץ ושמו **טונס**. ופשוט הוא כי כן הוא הבסיס. ואוגן הצואר. ואמרו חוץ משל אשכרע, רוצה לומר כלי ה"בקס", ויש אומרים ה"שמשאר", והנכון שהוא מין ממיני הארז תרגום תאשור אשכרעין. אמר כי המין הזה אין הכלים הנעשין ממנו מקבלין טומאה עד שיגרדום ויחליקום לפי שלפני כן אינן ראויין לכלום מחמת רבוי שעירות

רש"י מסכת חולין דף כה עמוד א ד"ה להטיח בטונס 8.

לגרר - ברהיטנא להחליק. לכרכב - שחוקק בהן חקיקות גדולות וכרכוב כדרך שעושים בכיסוי תיבות וספסלים. להטיח בטונס - דג הוא כמו ששנינו באלו טרפות (לקמן /חולין/ 10:) אפונס ואטונס ושפין בעורו כלי עץ להחליק וכדאמר בסנהדרין (דף כ:): משישפשף בעור הדג. או שמחוסר כן - בסיס לישב עליו. אוגן - שפה לפיו כמו שעושין לכלי ששותין בו יין לנוי

רש"י מסכת חולין דף כה עמוד א ד"ה להטיח בטונס 9.

לגרר - ברהיטנא להחליק. לכרכב - שחוקק בהן חקיקות גדולות וכרכוב כדרך שעושים בכיסוי תיבות וספסלים. להטיח בטונס - דג הוא כמו ששנינו באלו טרפות (לקמן /חולין/ 10:) אפונס ואטונס ושפין בעורו כלי עץ להחליק

וכדאמר בסנהדרין (דף כ:): משישפשף בעור הדג. או שמחוסר כן - בסיס לישוב עליו. אוגן - שפה לפיו כמו שעושין לכלי ששותין בו יין לנוי.

10. תוספות מסכת חולין דף כה עמוד א ד"ה להטיח בטונס

להטיח בטונס - הקשה ר"ת דבפ' שני דסנהדרין (ד' כ:): אמר כלי עץ מאימתי מקבלים טומאה העריסה והמטה משישופם בעור הדג ותירץ דשיפה דהתם היינו להסיר את הקסמים הגדולים שמזיקין לישוב עליה אבל שפייה דהכא אינה אלא לנוי בעלמא להחליקו ולצחצחו

11. ספר החינוך מצוה קנה ד"ה וכל דג

וכל דג שבטבעו יש לו קשקשים אע"פ שאין נעשין בו בעודו קטן עד שיגדיל, כגון הסולתנית והאפיין, הרי זה מותר. וכל שיש בו קשקשים בעודו בים אע"פ שהוא משיר אותן כשעולה מן הים, כגון אקונס ואפונס בספתייס אפנסטייס ואטונס הנקרא בירט בלעז, הרי זה כשר, שלא תקפיד התורה רק במין בעל קשקשת וסנפיר, כי הוא הנאות אל טבע בני אדם, ומן הטעם שכתבנו באיסור המאכלות לפי הפשט